

Ocena čebelarske pašne sezone 2023

Čebelarska pašna sezona za leto 2023 je za nami. Tudi tokratna ni minila brez osvajanja novih rekordov, predvsem takšnih z negativnim predznakom. Imeli smo slabo sezono, v kateri smo se zelo približali stanju iz leta 2021 oziroma so posamezna območja v državi leto 2021 v negativnem smislu celo presegla, saj čebelarske tehtnice donosov v celi sezoni niso beležile.

Aleš Bozovičar, opazovalec in napovedovalec čebeljih paš (ales.bozovicar@czs.si)

Podnebnne spremembe in njihove posledice se iz leta v leto bolj izražajo, in tudi letos je tako. Lani smo imeli izredno malo padavin, kar je povzročilo veliko sušo in požar na Krasu. Letos je bila slika ravno nasprotna. Vse do septembra smo beležili velike količine padavin, ki so v začetku avgusta povzročile celo poplave katastrofalnih razsežnosti. Prizadeti so bili tudi čebelarji in njihove čebelje družine. Nekaj čebeljih družin je povodenj odnesla skupaj s panji in čebelnjaki, veliko pa je bilo takih, ki jih je voda zalila in zadušila. Sanacija takšnih družin je za čebelarja najbolj stresna, saj iz panja odstranjuje sate, polne vode, blata, in kar je najbolj grozno, sate z zalego in mrtvimi čebelami.

Krivca za slabo sezono nista bila samo pogosta dež in veter. Veliko škode so naredile zimske vremenske razmere, saj je bila zima ponovno mila z majhnimi količinami snežnih padavin in z malo dni z negativnimi temperaturami. Posledice višjih temperatur so se odražale tudi v prehitrem začetku razvoja rastlin. Že ob novem letu smo opazovali cvetenje prvih znanilcev pomladi (navadna leska, črni teloh), kar je za skoraj dva meseca prezgodaj. Ob takšnem stanju narave smo kasneje v času pomladi vedno občutili posledice pozebe, in tudi letos je bilo tako. V aprilu smo imeli vdore mrzlega zraka, ko so se temperature spustile pod -4°C . To je prizadelo brste in cvetove na sadnem drevju ter na za nas čebelarje zelo pomembni rastlini – robiniji. Presenetljivo je bila letošnja pozeba izrazita v nižjih legah, do višine 5 m nad zemljo. Tako da so vrhovi dreves celo cveteli in tudi ponudili zelo kratkotrajno pašo. Donos je bil predvsem odvisen od sreče in lokacije nameščenih čebel, saj je moralo cvetenje sovpadati s suhim in stabilnim vremenom.

Preden opišemo stanje medenja akacije, se ozrimo še v čas pred njim, na čas cvetenja divje češnje ter regrata in nato v čas cvetenja oljne ogrščice. Takrat so bile vremenske razmere zelo neugodne in je bil izkoristek teh paš izredno slab, kar se je poznalo tudi na razvoju čebeljih družin. Ob pomanjkanju nektarja so čebele le s težavo in slabše izkoriščale pelodno pašo. V večjem delu države smo bili prisiljeni čebelje družine krmiti, da smo jim omogočili preživetje in nadaljnji razvoj.

Stanje se tudi po paši na akaciji ni obrnilo na bolje. Javorjeva drevesa so imela majhno število cvetov, uši na njih pa ni bilo. Nekoliko boljše sliko je obetal razvoj velikega in malega kaparja na smreki. Sicer ju še ni bilo v tolikšnem

število, da bi bila obet za pašo. Obe vrsti smo dokaj lahko našli. To stanje je sicer ugodno za naslednje leto, vendar po takšnih neurjih in padavinah, kot smo jih imeli ravno v času lezenja ličink po smrekovih vejicah, je pričakovati izgube in je težko oceniti, kakšno bo preživetje do prihodnje pomladi.

Lipa in kostanj sta na zgodnjih legah začela cveteti v sredini junija. Pogoji v času cvetenja kostanja niso bili ugodni, zato je bilo medenje zelo skromno. V tem času so bili dobri donosi predvsem z velikolistne in malolistne lipe. Lipa je rastlina, ki tudi ob nekoliko slabših pogojih dobro medi in bo ob takšnih pogojih tudi v prihodnje ena zanesljivejših paš.

Obetali smo si tudi hojevo pašo, ker je bila pojavnost zelene hojeve uši obetajoča. Letos so se razvile kasneje kot v preteklih letih, ko so izločale že v juniju, kar je za samo medenje boljše. Prav tako ni bilo veliko njihovih naravnih sovražnikov in je bil obet za hojevo pašo dober. Žal je tudi pri tej paši imelo glavno vlogo vreme, ki nikakor ni omogočalo, da bi uši lahko izločale mano oziroma jo čebele izkoriščale. Dokončne upe pa so odplaknili neurja v začetku avgusta, ko se je število ušic močno zmanjšalo in se je medenje končalo.

Ugodno vreme smo letos dočakali šele septembra in v začetku oktobra, ko smo ponovno doživljali temperaturne rekorde za ta čas. Takšni pogoji ob zadostni vlagi v tleh so ugajali navadnemu bršljanu, ki je na jugozahodnem, južnem, vzhodnem delu in v posameznih legah Štajerske in osrednjega dela države omogočil solidne, ponekod kar odlične donose. Omenjena paša je za marsikaterega čebelarja bolj breme kot korist, vendar jo je ob takšnih razmerah smiselno izkoristiti, seveda upoštevajoč, da

Zelena hojeva uši na testni plošči

Foto: Simon Golob

med naglo kristalizira že v satju. Po prenehanju medenja polne sate bršljanovega medu ob samem gnezdu obvezno odstranimo ter čebele dokrmimo, tako da zimo preživijo na sladkorni raztopini.

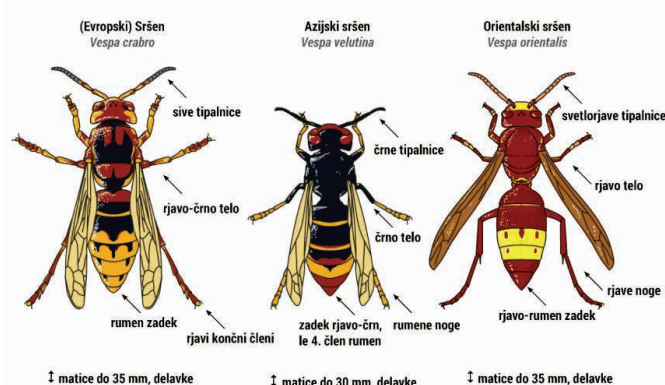
Pogled na letošnjo sezono skozi številke potrjuje realno stanje pri čebeljih družinah in v naših skladiščih medu, kjer so zaloge letošnjega medu zelo skromne, bolje rečeno nične. Ocenjena letna pridelava medu na podlagi

opazovalnih merilnih postaj znaša le 284 ton. Slabše ocenjena sezona je bila le še leta 2021 in je bila celo za 90 ton slabša od letošnje. Vse prehitro se te slabe sezone vrstijo, in ob takšnem stanju je težko optimistično zreti v prihodnost.

Za konec vsem želim dobre in zdrave čebelje družine, njihovo čim boljše preživetje zime in da nam prihodnje leto uspe napolniti skladišča medu do zadnjega kotička.

Azijski sršen in njegovo širjenje

Simon Golob, svetovalec specialist za tehnologijo čebelarjenja (simon.golob@czs.si)

 azijski sršen (*Vespa velutina*) je vrsta iz družine os (Insecta: Hymenoptera: Vespidae) in izvira iz tropskih in subtropskih predelov jugovzhodne Azije. V Evropi je bil prvič opažen leta 2004 na območju mesta Bordeaux v Franciji. Od tam se je hitro širil po okoliških območjih in je prisoten že v več evropskih državah (Francija, Španija, Združeno kraljestvo, Nizozemska, Belgija, Italija, Nemčija ...). V Franciji hitrost širjenja njegove populacije ocenjujejo na do 200 km letno, v Veliki Britaniji na med 70 in 112 km letno. Širjenje populacije azijskega sršena po Evropi se je nadaljevalo tudi letos, na kar kažejo novice iz več držav. Opažen je bil na več območjih, kjer prej ni bil prisoten, med drugim tudi pri naših »sosedih«. V avgustu so ga opazili na Madžarskem, v kraju Kimle, ki leži približno 13 km južno od meje s Slovaško in 23 km vzhodno od meje z Avstrijo. O pojavu na novih območjih poročajo tudi iz več zveznih dežel v Nemčiji (Severno Porenje - Westfalija, Hessen in Bavarska). O širjenju populacij azijskega sršena so v začetku avgusta poročali tudi iz Združenih držav Amerike. Čebelar iz mesta Savannah v zvezni državi Georgia je o najdbi žuželke obvestil pristojne institucije, ki so potrdile, da gre za omenjeno invazivno vrsto. Da bi se izognili razširitvi in potencialni škodi, je bil vzpostavljen sistem obveščanja in prijave opažanja azijskega sršena ter njegovih gnezd. Približno dva tedna po potrjeni najdbi prvega sršena je bilo opaženo in uničeno že prvo gnezdo.

Azijski sršen (*Vespa velutina*) se po videzu loči od evropskega sršena (*Vespa crabro*) in orientalskega sršena (*Vespa orientalis*). Dolg je od 20 do 30 mm in je manjši od evropskega sršena. Oprsje azijskega sršena je črno do temno rjave barve, členi zadka so rjavi z ozkimi rumenimi obrobami, četrti pa je skoraj popolnoma rumeno oranžne barve. Značilne so tudi rjave noge z rumenimi končnimi deli. Prisotnost azijskega sršena ločimo od evropskega tudi po gnezdih. Kljub temu da obe vrsti gradita gnezda iz celuloze, pa so gnezda azijskega sršena večja, jajčaste oblike in so praviloma visoko v drevesnih krošnjah ter na drugih visokih lokacijah. V premeru merijo do 50 cm in se od gnezd evropskih sršenov ločijo tudi po mestu vhoda. Gnezda azijskega sršena imajo vhod ob strani, gnezda evropskega sršena pa na dnu. Azijski sršen ima podobno kot druge tujerodne vrste velik vpliv na ekosisteme, v katerih se pojavi. V okolici svojih gnezd pleni opraševalce, predvsem medonosne čebele, in tako negativno vpliva na njihovo števila in samo opraševanje. Negativno vpliva tudi na domorodno populacijo evropskega sršena. Pri čemer ne gre za plenjenje, pač pa za potegovanje za iste vire hrane.

Več o azijskem sršenu si lahko preberete na QR-povezavi:

Viri:

- de Groot, M., Zidar S., Bevk, D., Pibernik, M., Pislak Očepek, M., Kus Veenvliet, J., 2020. Načrt za hitro odzivanje ob najdbi azijskega sršena (*Vespa velutina*), projekt LIFE ARTEMIS, izdelek akcije A2. Ljubljana: Gozdarski inštitut Slovenije, Zavod RS za varstvo narave in Zavod Symbiosis.
- Monceau, K., Bonnard, O., Thiéry, D., 2013. *Vespa velutina*: a new invasive predator of honeybees in Europe. *Journal of Pest Science* 87(1): 1–16.
- Pislak Očepek, M., Skerbiš, S., Pibernik, M. & Bevk, D., 2019. V Sloveniji smo našli orientalskega sršena (*Vespa orientalis*). *Slovenski čebelar* 2019 (12): 336–337
- <https://www.vespavelutina.eu/en-us/vespa-velutina>
- Immer mehr Funde (2023), *Deutsches Bienen-Journal* 10/2023: 4.
- Slika: Povzeta iz dokumenta Azijski sršen – opis, poti vnosa, vplivi, dostopno na: <https://www.gov.si/zbirke/seznami/seznam-invazivnih-tujerodnih-vrst-rastlin-in-zivali/azijski-srsen-lat-vespa-velutina-nigrithorax/>